

Szanowni Mieszkańcy!

Przekazuję Państwu opracowanie historyczno-heraldyczne do projektów symboli i odznak Gminy Zduny. Dokument ten stanowi wynik wnikliwej analizy źródeł historycznych, tradycji lokalnych oraz zasad heraldyki i weksylologii, które są nieodzownymi elementami procesu tworzenia i interpretacji symboli samorządowych.

Symbole gminy i miasta, takie jak herb, flaga czy odznaki, odgrywają kluczową rolę w budowaniu tożsamości lokalnej społeczności. Są one nie tylko wizualnym wyrazem jej historii, ale również łącznikiem między przeszłością a teraźniejszością, świadectwem dziedzictwa kulturowego oraz narzędziem promowania gminy na zewnątrz.

W niniejszym opracowaniu szczególną uwagę poświęcono zachowaniu zgodności z tradycjami heraldycznymi oraz uwzględnieniu historycznych faktów związanych z dziejami Zdun i okolic. Dzięki temu powstałe projekty symboli są nie tylko estetyczne, ale również głęboko zakorzenione w kontekście historycznym i kulturowym.

Zapraszamy do zapoznania się z treścią opracowania, które stanowi ważny krok w procesie uporządkowania i formalizacji symboli reprezentujących Gminę Zduny. Mamy nadzieję, że będzie ono przyczynkiem do umocnienia poczucia wspólnoty i dumy mieszkańców z ich małej ojczyzny.

Z wyrazami szacunku

Miłosz Zwierzyk

Burmistrz Zdun

Opracowanie historyczno-heraldyczne projektów symboli i odznak Gminy Zduny

Gmina miejsko-wiejska Zduny położona jest na południu powiatu krotoszyńskiego w województwie wielkopolskim. Miasto Zduny otrzymało prawa miejskie w 1267 roku jako miasto należące do dóbr stołowych biskupstwa wrocławskiego. Następnie Zduny przeszły na własność właścicieli prywatnych. W roku 1637 w pobliżu lokowano nowe miasto, tzw. Zduny Niemieckie, zaś w 1646 roku – następne, Sieniutowo. Wszystkie trzy miasta stopniowo połączyły się w jeden organizm. Sieniutowo po wielkim pożarze w 1703 roku miało wspólną administrację ze Zdunami Niemieckimi. Nie znamy oficjalnego dokumentu łączącego oba miasta. Podejrzenia, że może to być transumowany przez Aleksandra Sułkowskiego dokument Rafała Leszczyńskiego z 22 kwietnia 1694 roku okazały się niesłuszne. Po pozyskaniu fotokopii i tłumaczeniu tego dokumentu okazało się, że jest to dokument nadający przywileje cechowi piekarzy w Zdunach. Z kolei wymieniany w publikacjach o charakterze popularnonaukowym rok 1684 połączenia Zdun Niemieckich i Sieniutowa nie znalazł dotąd potwierdzenia w dokumentach źródłowych. Nie ma dokumentu scalającego o takiej dacie rocznej w AP Poznań. Sprawdzona pod tym kątem została też Metryka Koronna. Wydaje się, że Sieniutowo było po prostu słabym ośrodkiem, dodatkowo osłabionym przez pożar i stopniowo zostało wchłonięte przez Zduny Niemieckie być może bez żadnego formalnego aktu. Domysł ten może potwierdzać fakt, że nie znane są żadne pieczęcie Sieniutowa, w szczególności brak odcisków takich pieczęci w przechowywanych w AP Poznań w Aktach miasta Zduny księgach radzieckich Sieniutowa z lat 1649-1719 (sygn. 53/4341/0/-/I/6). Zduny Niemieckie i Stare (Polskie) z kolei połączono oficjalnym aktem z dnia 30 czerwca 1761 roku (sygn. 53/4341/0/-/I/9). Akt wystawił Aleksander Sułkowski. Współautorzy niniejszego opracowania pozyskali fotokopie tego aktu oraz zlecili jego tłumaczenie specjalistom od dawnych tekstów niemieckich, dr Henrykowi Niestrojowi. Ponieważ treść tego aktu wydaje się mieć kluczowe znaczenie dla symboliki dzisiejszych Zdun, jego tłumaczenie z języka niemieckiego zamieszczone zostało w całości:

Dekret odnośnie połączenia miasta Zduny

My Aleksander Józef Świętego Cesarstwa Rzymskiego i majątku Sułkowski księżę ogłaszamy władzom i mieszczanstwu naszych obydwu miast Niemieckie Zduny i Stare Zduny swoją łaskę pańską oraz informujemy tymże listem otwartym, że nie tylko na mocy władzy nadanej przez Boga czujemy się zobowiązani; także z prawdziwych podstaw miłości, szczerych intencji i dalekowzroczności, aby wesprzeć nasze wspomniane miasta i ich lojalnych obywateli i mieszkańców

w prawdziwym dobrobycie i błogosławionym żywocie, wybierając najlepsze środki ku tak łaskawych intencji.

Biorąc wszystko pod uwagę, za ledwie od czasu nastania naszych suwerennych i dziedzicznych rządów aż po dzień obecny, nieprzyjemne doświadczenie nauczyło nas, że podwójna jurysdykcja, nadmierne ograniczenia oraz wymieszanie domów i gruntów obydwu miast prowadzą do nieustannego niezadowolenia, kontrowersji i skarg, a inne znowu są okazją, by umysły obywateli i mieszkańców zwróciły się przeciwko sobie.

Temu wszystkiemu przeciwstawia się wzajemna miłość i winny obowiązek, a także gorliwość wzajemnego wzmacniania dobra wspólnego i nasze władcze interesy.

Postrzegamy także wyraźnie, że jeśli takie powtarzające się postawy i różnice utrzymają się przez długi czas, dobrobyt i postrzeganie obu miast będzie się stopniowo pogarszać na szkodę naszych mieszczan, budząc także i nasze niezadowolenie.

Tak więc z rozważą i po dojrzałym przemyśleniu, postanowiliśmy łaskawie obydwie miasta jedną jurysdykcją objąć i zjednoczyć, w taki sposób, aby wspólnie cieszyły się tymi samymi przywilejami, tymi samymi prawami i nakazami.

Tako zjednoczymy ze sobą dwa miasta: Niemieckie- i Stare Zduny (oryg. Deutsch- und Alt Zduny), mocą naszego listu otwartego wyphywającą z naszej dziedzicznej władzy i mocy, w taki sposób, że odtąd i na wieczność będą one uważane i trzymane przez miasto pod nazwą Zduny.

Dla umocnienia unii używać będzie się jednolitej pieczęci miejskiej, a mianowicie z głową św. Jana i opisem „Sigillum Civitatis Zduny“. *Ustanawia się też jedną wspólnotę wszystkich mieszczan, tylko jedną kasę, a dla ustabilizowania wzajemnego zaufania, posłuchu dla boskiej zgody i usunięcia wszelkich uprzedzeń ustanowiona będzie jedna władza zwierzchnia składająca się w połowie z ewangelickich i luterańskich członków, jako też i jeden urząd sierocy.*

Nakazujemy także następująco: aby wszyscy obywatele i mieszkańcy obu miast, jak dotychczas, tako i w przyszłości od teraz w zjednoczonym mieście Zduny pod jurysdykcją władz tego miasta, przez nas ustanowionych, pozostawali i tę jako prawowitą uznawali, tym samym poprzez uścisk dłoni właściwy respekt, posłuszeństwo i podległość poddawali, ciesząc się całkowitym zjednoczeniem cechu, jednolitego prawa, wolności i porządku policyjnego, także i składając jednolicie skargi, które mają.

Aby jednak wszyscy, każdy z osobna i jako całość byli świadomi tego, na co powinni zwracać uwagę, w związku z tym połączeniem, sporządziliśmy specjalny statut sporządzony jako ustawa wieczysta i instrument unii (instrumentum unionis) i potwierdziliśmy go z naszym podpisem oraz koroborowaliśmy naszą pieczęcią, a którymi to prawami każdy związany jest poważnie, a nad którymi władza miejska mocno trzyma nadzór.

Takoż teraz prosimy dla tego zbawiennego dzieła o boskie wsparcie, pomoc i łaskę.

Jesteśmy takóŜ pełni nadziei, że całe zjednoczone mieszczaństwo z wdzięcznością przyjmie naszą łaskawą dyspozycję, pokornie uzna nasze dobre intencje i poddańczo zastosuje je dla dobra wspólnego miasta, własnego dobra i naszego zadowolenia z właściwego stosowania ich obywatelskich obowiązków. Działo się na zamku Rydzyna (Reissen) dnia 30 czerwca 1761 r.

Nowe, zjednoczone miasto, przyjęło zatem z woli swojego właściciela symbolikę Zdun Niemieckich, którego godłem była głowa Św. Jana Chrzciciela na misie. Godło to znamy z szeregu pieczęci miejskich Zdun Niemieckich, począwszy od najstarszej, radzieckiej, z 1637 roku, którą przyłożono do szeregu dokumentów z lat 1679-1765. Legenda tej pieczęci głosiła DEVTSCH RATHSSIEGEL ZVM ZDVNY IN POHLEN | 1637. Takie samo godło znajdowało się na kolejnej pieczęci z tego samego okresu, znanej z odcisków na dokumentach z lat 1774-1779 z legendą TEUTSCH ZDUNY oraz na pieczęci XVIII-wiecznej odcisniętej na dokumentach z lat 1786-1792 z legendą SIGILLVM CIVITATIS NEOZDUNIENSIS. Marian Gumowski miał widzieć tę pieczęć także na dokumencie z 1777 roku przechowywanym w AGAD, do którego jednak nie udało się dotrzeć.

Fot. 1: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Toruń, Listy Cechowe (Kat. III), sygn. 4739, dokument z 1684 roku

Fot. 2: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Toruń, Listy Cechowe (Kat. III), sygn. 5056, dokument z 1716 roku

Fot. 3: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Toruń, Listy Cechowe (Kat. III), sygn. 5343, dokument z 1731 roku

Fot. 4: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Toruń, Listy Cechowe (Kat. III), sygn. 5370, dokument z 1733 roku

Fot. 5: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Poznań, Ostrów Wlkp. cechy, sygn. 1 k. 122, dokument z 1765 roku

Fot. 6: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Poznań, Poznań cechy, sygn. 360 k. 12, dokument z 1736 roku

Fot. 7: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Poznań, Poznań cechy, sygn. 400 k. 10, dokument z 1714 roku

Fot. 8: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Poznań, Zduny cechy, sygn. 48 k. 2, dokument z 1679 roku

Fot. 9: Odcisk pieczęci Zdun Niemieckich z 1637 roku, AP Poznań, Zduny cechy, sygn. 48 k. 3, dokument z 1705 roku

Fot. 10: Odcisk drugiej pieczęci Zdun Niemieckich z XVII wieku, AGAD, Dok. papierowy, sygn. 2751, wystawiony przez urząd burmistrzowski i wójtowski m. Zduny w 1779 roku

Fot. 11: Odcisk drugiej pieczęci Zdun Niemieckich z XVII wieku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163053, dokument z 1774 roku

Fot. 12: Odcisk pieczęci Zdun Nowych z XVIII wieku, AP Poznań, Poniec cechy, sygn. 23 k. 1, dokument z 1788 roku

Fot. 13: Odcisk pieczęci Zdun Nowych z XVIII wieku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163049, odcisk luźny, niedatowany

Fot. 14: Odcisk pieczęci Zdun Nowych z XVIII wieku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163051, dokument z 1786 roku

Znana jest także pieczęć sądu wójtowsko-ławniczego Zdun Niemieckich datowana na wiek XVIII, odcisnięta na dokumencie z 1796 roku. Legenda otokowa GERICHTS SIEGEL D(ER) ST(ADT) DEUTSCH ZDUNY, gdzie godłem w polu pieczęci była ponownie głowa Św. Jana Chrzciciela.

Fot. 15: Odcisk XVIII-wiecznej pieczęci sądowej Zdun na dokumencie z 1796 roku, APP, Akta miasta Koźmina, sygn. I/2

Warto wspomnieć, że znana jest także symbolika Zdun Starych, czyli Polskich. Ten organizm miejski również nawiązywał w swojej symbolice do Jana

Chrzyciela, ale tutaj głowa świętego znajdowała się w polu pomiędzy dwiema wieżami. Taki wizerunek widnieje na dwóch znanych nam pieczęciach miejskich z XVII wieku. Pierwsza z roku 1638, z legendą SIGIL(L)VM OPPIDI ZDVNI ANNO D(O)MINI 16[3]8, znana jest z dokumentu z roku 1776. Druga z roku 1642, z legendą SIGIL(L)VM OPPIDI [ZDVNY] ANNO D(OMINI) 1642, znana jest z dokumentu z 1764 roku. Można spekulować, że Zduny Niemieckie przejęły częściowo symbolikę Zdun Polskich, które z kolei umieściły na swoich pieczęciach symbol patrona biskupstwa wrocławskiego. Motyw głowy Św. Jana Chrzyciela w symbolice Zdun może zatem sięgać nawet czasów zwierzchności nad miastem biskupów wrocławskich, mimo że najstarsze pieczęcie miasta znane są dopiero z XVII wieku.

Fot. 16: Odcisk pieczęci Zdun Polskich z 1638 roku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163052, dokument z 1776 roku

Fot. 17: Odcisk pieczęci Zdun Polskich z 1642 roku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163047, odcisk luźny, niedatowany

Fot. 18: Odcisk pieczęci Zdun Polskich z 1642 roku, MNK, Dz. rkps., sygn. 568 NI 163048, dokument z 1764 roku, odcisk luźny, niedatowany

Fot. 19: Odcisk pieczęci Zdun Polskich z 1642 roku, AP Poznań, Ostrów cechy sygn. 120, k. 1, dokument z 1764 roku

Wszystkie zamieszczone w tekście informacje o pieczęciach Zdun zaczerpnięte zostały z publikacji prof. Marka Adamczewskiego w książce *Heraldyka miast wielkopolskich do końca XVIII wieku*. Chronologia używania pieczęci została w niektórych przypadkach skorygowana w porozumieniu z archiwistami odpowiednich archiwów.

Marian Gumowski w pracy *Pieczęcie i herby miast wielkopolskich* podaje też informacje na temat XIX-wiecznych pieczęci Zdun. Godłem napieczonym była konsekwentnie głowa Św. Jana na misie. Taki symbol widniał na pieczęci miejskiej z 1833 roku z napisem DIE STADTVERORDNETEN * VON ZDUNY * oraz na pieczęci z drugiej połowy XIX wieku z legendą MAGISTRAT DER STADT ZDUNY. Kompozycję tę znamy m.in. z zalepek listowych stosowanych przez magistrat. Pod koniec XIX wieku na pole pieczęci z tą samą legendą wprowadzony został symbol państwowy, tj. pruski orzeł.

Fot. 20: XIX-wieczna zalepka listowa magistratu Zdun

Jak zatem widać, po oficjalnym zjednoczeniu Zdun Polskich i Niemieckich, które nastąpiło w 1761 roku jeszcze kilkanaście lat po tym zdarzeniu nadal w użyciu były pieczęcie Zdun Niemieckich i Polskich. Być może wynikało to z pewnej inercji i braku możliwości natychmiastowego wcielenia w życie aktu scaleniowego Aleksandra Sułkowskiego. Wydaje się, że pieczęć o legendzie SIGILLVM CIVITATIS NEOZDUNIENSIS, inaczej niż to interpretował prof. Marek Adamczewski, nie należała wcale do Zdun Niemieckich, ale właśnie do zjednoczonych w roku 1761 Zdun, które jednak nazwano w legendzie napieczętniej Nowymi Zdunami, nie po prostu Zdunami, jak chciał Aleksander Sułkowski. Nazwa Nowe Zduny najwyraźniej zresztą nie przyjęła się i szybko powrócono do nazwy Zduny, o czym świadczą XIX-wieczne pieczęcie miejskie. Wydaje się, że dopiero pieczęć Zdun Nowych powstała właśnie w ramach realizacji postanowień aktu scaleniowego, choć nie użyto sugerowanej przez Sułkowskiego legendy. Nie wydaje się, aby w stosunku do Zdun Niemieckich używano nazwy Nowe Zduny. Nazwy takiej na pewno nie użyto w dokumencie scaleniowym z 1761 roku.

Dzisiejsze Zduny są bezpośrednimi spadkobiercami miasta zjednoczonego w 1761 roku. Jednym z punktów aktu scaleniowego było nadanie pieczęci, która wyobrażać miała (samą tylko) głowę Św. Jana Chrzciciela. Znak ten był następnie konsekwentnie używany przez Zduny w XIX wieku. Herb z samą tylko głową Jana Chrzciciela był przypisywany Zdunom przez XIX-XX wiecznych heraldyków niemieckich oraz XX-wiecznych heraldyków polskich (wizerunki herbu Zdun ich autorstwa znajdują się dalej). W związku z tym uważamy za zasadne, aby współczesna gmina Zduny posługiwała się herbem z (wyłącznie) głową Św. Jana Chrzciciela. Ostatecznie, symbol głowy Jana Chrzciciela jest wspólny dla Zdun Polskich i Niemieckich, nie będzie zatem tak, że tradycje symboliczne Zdun Polskich zostaną całkowicie zignorowane. Symboliki Sieniutowa nie znamy. Możliwe, że posługiwało się pieczęcią użyczoną przez właściciela z rodu Sieniutów (herb własny, jakby litera gamma w lewo, pod której górną belką krzyż kawalerski).

Fot. 21: Aktualnie używany herb Zdun

Obecny wzór graficzny herbu Zdun w naszej opinii nie może zostać utrzymany. Wydaje się, że jego stylizacja zaczerpnięta została z publikacji *Pieczenie i herby miast wielkopolskich* Mariana Gumowskiego z 1932 roku, w której wizerunki herbów były bardziej szkicami, nie prezentującymi wystarczającego poziomu artystycznego. Głównym problemem obecnego herbu jest niestaranny rysunek.

Problematiczne jest też przedstawienie barwy włosów na głowie i brody świętego jako siwego. Wiadomo z przekazów dotyczących tego świętego, że ścięto go w wieku około 30 lat, zatem mało prawdopodobne, że był wówczas siwy. Jako pierwszy barwę włosów świętego jasno jako siwą opisał Marian Gumowski w swojej przedwojennej publikacji. Gumowski powołał się przy tym na wcześniejszą pracę Ottona Huppa, *Wappen und Siegel der deutschen Städte, Flecken und Dörfer* z 1898 roku, gdzie jednakże w części opisowej pominięto barwy głowy (w domyśle zatem barwa winna być „naturalna”). Wydaje się zatem, że siwe włosy były własną interpretacją Gumowskiego ilustracji autorstwa Ottona Huppa, który nie dysponując wiedzą na temat konkretnych barw głowy świętego pozostawił sam rysunek konturowy. Pracę Huppa powielono w *Atlasie ziem polskich* Zygmunta Słupskiego z 1911 roku. Jako ciekawostkę podać można opis i szrafowanie barw herbu Zdun wedle Vossberga z jego pracy *Wappenbuch der Städte der Grossherzogthums Posen* z 1866 roku, gdzie barwa pola była czerwona, barwa misy srebrna, zaś barwa głowy nadal nieokreślona. Gumowski skorygował barwę włosów Świętego Jana Chrzciciela w swojej powojennej książce, *Herby miast polskich* z 1960 roku, gdzie włosy Jana są czarne. Taką barwę miały też w kolejnych publikacjach zajmujących się heraldyką miejską, z pomnikowymi *Miastami polskimi w tysiącleciu* (MPT) z roku 1964 na czele. Należy zaznaczyć, że informacje dotyczące herbów miejskich w tej publikacji bywają uznawane za wzorcowe przez Komisję Heraldyczną. Wydaje się, że można odrzucić pomysł niektórych powojennych publikacji nadawania barwy cielistej twarzy świętego. Barwa taka nie należy do kanonu barw heraldycznych (obejmującego złoty, srebrny, błękitny, czerwony, czarny i zielony). Ponadto wydaje się uzasadnione, że ścięta głowa może mieć bladą twarz.

Fot. 22: Herb Zdun według Vossberga, 1866 rok

Fot. 23: Herb Zdun według Ottona Huppa, 1898 rok

Fot. 24: Herb Zdun według *Atlasu ziem polskich*, wyraźnie wzorowany na Huppie, 1911 rok

Fot. 25: Herb Zdun według Huppa (album Kawa Hag), 1915 rok

Fot. 26: Herb Zdun (Nowych) według Gumowskiego, 1932 rok, podstawa obecnej stylizacji herbu

Fot. 27: Herb Zdun (Nowych) według Gumowskiego, 1960 rok, korekta barwy włosów

Fot. 28: Herb Zdun według MPT, 1964 rok

Fot. 29: Herb Zdun według herbarza Plewako i Wanaga, 1994 rok

Przedstawiciele miasta i gminy Zduny sugerowali, aby nowa stylizacja plastyczna herbu, została zainspirowana przedstawieniem z obrazu, który wisi w budynku urzędu miasta.

Fot. 30: Obraz przedstawiający godło herbowe Zdun, wiszący w budynku Urzędu Miasta, autor nieznan

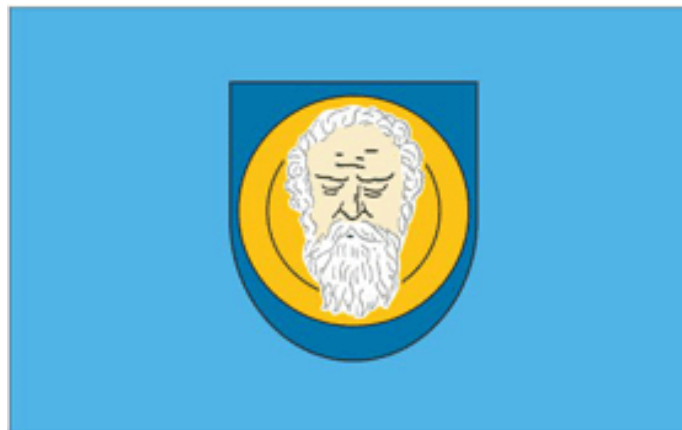
Niestety nie jest znany autor obrazu, jego pochodzenie, miejsce czy okoliczności powstania. Przedstawiciele władz gminy sądzą, że obraz ten wykonany został w XX wieku. W związku z tym zachodzi ryzyko, że herb oparty o ten obraz może być niezgodny z miejscową tradycją historyczną, zwłaszcza, że istnieją starsze zabytki z symboliką Zdun (pieczęcie miejskie z okresu I Rzeczypospolitej).

Biorąc pod uwagę ostatnie ustalenia, z których wynika, że obecne Zduny są spadkobiercami miasta zjednoczonego pod koniec XVIII wieku, wydaje się, że herb dla gminy Zduny należy opracować w oparciu o pieczęcie zjednoczonego miasta, tj. Zdun Nowych. Na znanych odciskach tej pieczęci głowę Św. Jana przedstawiono w dość charakterystyczny sposób. Odtwarzając w miarę wiernie rysunek z pieczęci na potrzeby herbu można sprawić, że będzie się on w istotny sposób odróżniał od innych herbów samorządowych przedstawiających głowę Św. Jana Chrzciciela.

Fot. 31: Dwa odciski pieczęci Zdun Nowych, przechowywane w Muzeum Narodowym w Krakowie

Opis heraldyczny herbu: *W polu błękitnym na złotej misie głowa Św. Jana Chrzciciela srebrna z włosami czarnymi.*

Fot. 32: Aktualna flaga gminy

Nie do utrzymania jest obecny wzór flagi Zdun, gdzie tarczę herbową umieszczono na płacie o innym odcieniu błękitu. Stosowanie różnych odcieni tej samej barwy jest w klasycznej heraldyce i weksylologii niedopuszczalne. Zamiast tego umieszczono na błękitnym płacie samo godło herbowe Zdun luzem, przesunięte w stronę drzewca flagi, aby lepiej je eksponować w bezwietrzny dzień.

Flaga Zdun to płat prostokątny o proporcjach 5:8 (szerokość do długości), błękitny, z godłem Zdun wysokości $\frac{3}{4}$ szerokości płata, umieszczonym w ten sposób, że jego pionowa oś symetrii leży w odległości $\frac{1}{3}$ długości płata od jego drzewca. Baner i flaga stolikowa to pionowe odwzorowania flagi.

Pieczeń gminy Zduny jest okrągła, z godłem gminy Zduny w części centralnej. Pieczęć nie ma osobnej linii oddzielającej otok od pola pieczętnego, zastosowano oryginalne rozwiązanie, gdzie funkcję taką pełni krawędź misy Jana Chrzciciela. Legenda otokowa GMINA ZDUNY rozdzielona jest ażurowymi gwiazdkami heraldycznymi.

Na stronie samorządowej sztandaru, która jest biała, w jej centralnej części umieszczono herb Zdun. Nad nim mniejszy herb Zdun Polskich wedle pieczęci z 1638 roku. Nad tym półkoliście majuskułowy napis GMINA ZDUNY rozpoczęty i zakończony gwiazdką heraldyczną. Pod herbem półkoliście cztery daty roczne rozdzielone małymi kółkami: 1267, 1637, 1646, 1761, czyli daty lokacji Zdun Starych, Zdun Niemieckich, Sieniutowa oraz zespolenia Zdun Niemieckich i Starych. Wszystkie napisy błękitne. Druga strona sztandaru jest czerwona z dużym haftowanym orłem wzoru orła z herbu Rzeczypospolitej

Polskiej. Głowicą sztandaru jest sześć lilii heraldycznych ułożonych w układzie 1, 2 i 3 i ujętych w ażurową ramę. Głowica wykonana z metalu w barwie srebrzystej. Motyw lilii w głowicy nawiązuje do herbu biskupstwa wrocławskiego, czyli pierwszego właściciela Zdun Polskich i ich lokatora. Głowica osadzona jest na tulei, do której przywiązana jest zakończona złotą frędzlą szarfa podzielona na poziome pasy w barwach herbu gminy, kolejno błękitny, żółty, czarny, biały, czarny, żółty, błękitny, szerokości odpowiednio 1/5, 1/5, 1/15, 1/15, 1/5, 1/5 szerokości szarfy.

Fot. 33: Herb biskupstwa wrocławskiego w herbarzu Johanna Siebmachera, XVII wiek

Oba łańcuchy władz Zdun składają się z 12 ogniów w formie lilii heraldycznej ujętej w owalną ażurową ramę, rozdzielonych elementem w postaci wydłużonego trójkąta o zaokrąglonych rogach. Motyw lilii nawiązuje do wspomnianego już biskupstwa wrocławskiego. Do obu łańcuchów przywieszony jest niekolorowy (wykonany w metalu będącego materiałem reszty łańcucha) herb Zdun Polskich w okrągłej tarczy, z godłem w formie wypukłego reliefu. Elementy czarne godła herbowego powinny być zaznaczone groszkowaniem. Do niego z kolei przywieszony jest podobnie wykonany herb Zdun, ale umieszczony w kartuszu herbowym. Łańcuchy odróżnia barwa – łańcuch Burmistrza wykonany jest z metalu w barwie złocistej, zaś Przewodniczącego Rady – w barwie srebrzystej.

Odznaka Honorowa Gminy Zduny jest okrągła, o średnicy 36 mm, wykonana z metalu w kolorze złocistym, z wypukłą krawędzią. Po stronie licowej pośrodku znajduje się wizerunek herbu gminy Zduny według ustalonego wzoru, na wypukłej tarczy, z godłem w formie wypukłego reliefu, nad nim wypukły pas z wklęsłym majuskułowym napisem „ZASŁUŻONY”, pod nim półkole wypukły majuskułowy napis „DLA GMINY ZDUNY”, po bokach po półkole ułożonej wypukłej gałązce wawrzynu. Po stronie odwrotnej odznaki znajduje się wypukłe, schematyczne przedstawienie zabytkowego ratusza w Zdunach,

nad nim wypukły, półkolisty ułożony, majuskułowy napis „MIASTO OD 1267 ROKU”, pod nim wypukły majuskułowy napis „ZDUNY”. Odznakę zawieszają się na rypsowej wstążce błękitnej szerokości 36 mm, z białym prążkiem szerokości 4 mm pośrodku oraz umieszczonymi po jego bokach czarnymi prążkami szerokości 2 mm i żółtymi paskami szerokości 7 mm.

Medal Honorowego Obywatela Gminy Zduny jest okrągły, o średnicy 60 mm, wykonany z metalu o kolorze złocistym, z wypukłą krawędzią. Po stronie licowej pośrodku znajduje się wizerunek herbu gminy Zduny według ustalonego wzoru, na wypukłej tarczy, z godłem w formie wypukłego reliefu, nad nim wypukłe, schematyczne przedstawienie zabytkowego ratusza w Zdunach, zaś na otoku wypukły, majuskułowy napis „HONOROWY OBYWATEL GMINY ZDUNY” rozpoczęty i zakończony wypukłą gwiazdką sześciopromienną, znajdującą się odpowiednio na pozycji godziny 11 i 1. Po stronie odwrotnej medalu przewidziano miejsce na wygrawerowane, umieszczone jedno pod drugim: numer, datę nadania medalu oraz imię i nazwisko uhonorowanego, na otoku zaś rozpoczynający się na pozycji godziny 8, zaś kończący na pozycji godziny 4, wypukły majuskułowy napis „SYMBOL WDZIĘCZNOŚCI GMINY”.

Alfred Znamierowski,

Uzupełnił i skorygował: Kamil Wójcikowski, Robert Fidura

HERB GMINY ZDUNY

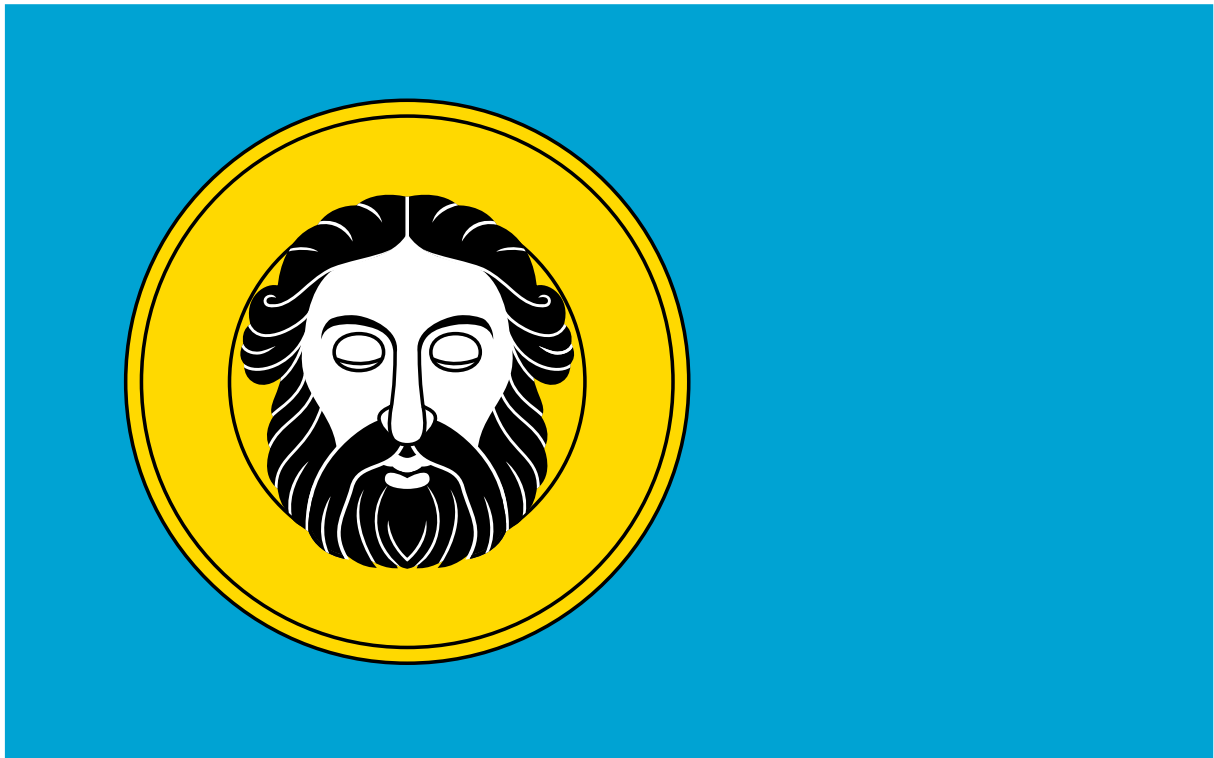

K 100%

C: 100%, M: 15%

M: 15%, Y: 100%

FLAGA GMINY ZDUNY

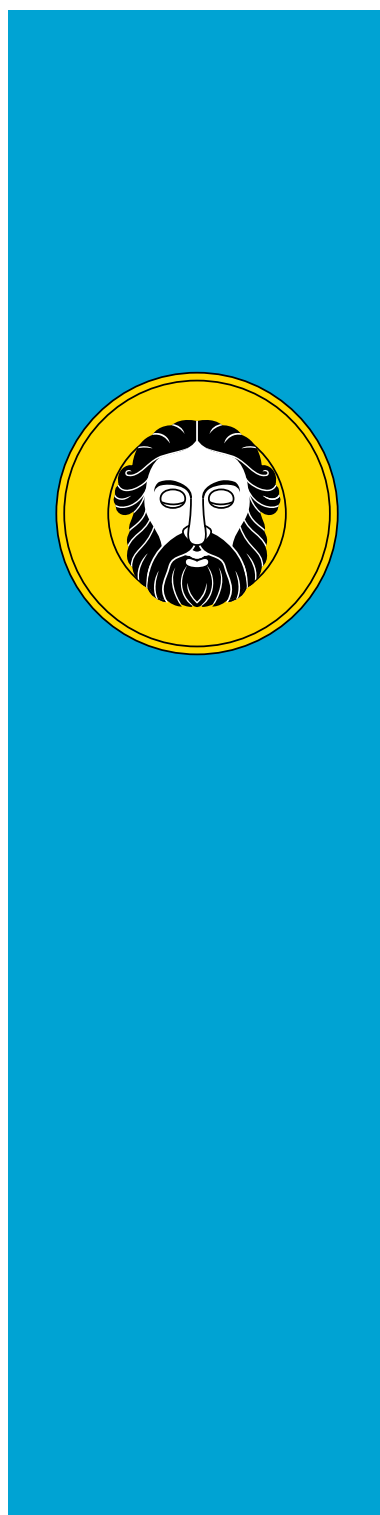

K 100%

C: 100%, M: 15%

M: 15%, Y: 100%

BANNER GMINY ZDUNY

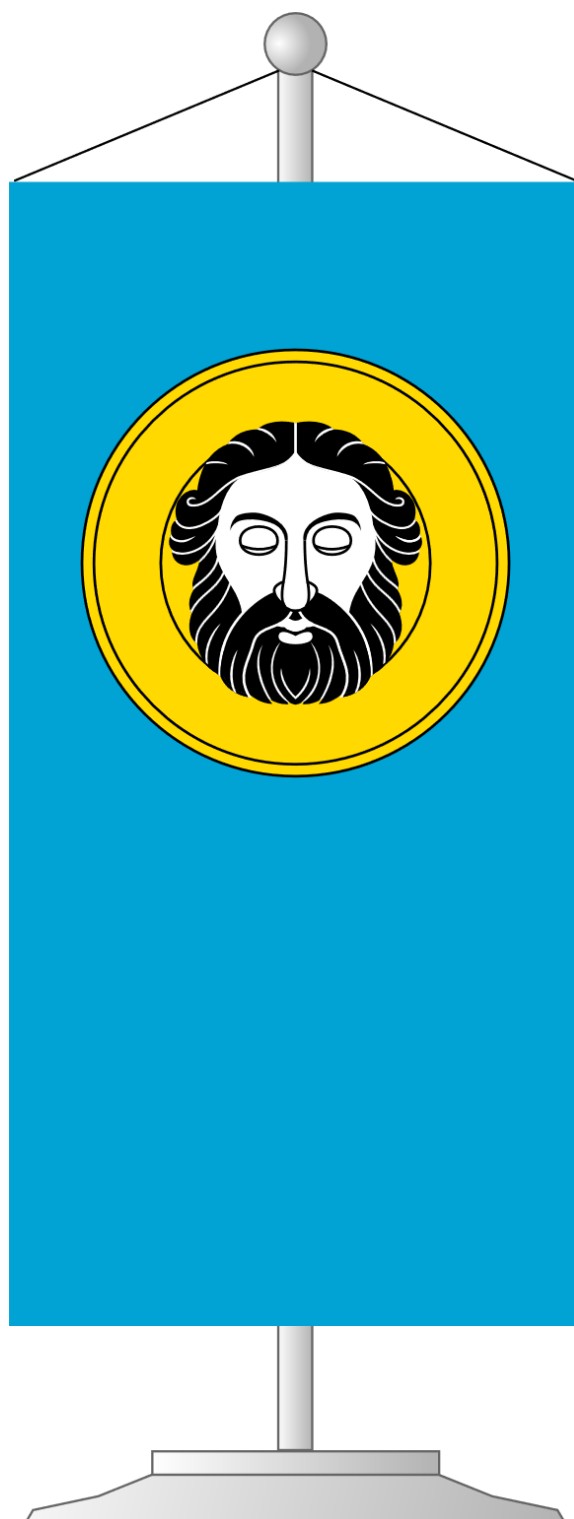
K 100%

C: 100%, M: 15%

M: 15%, Y: 100%

FLAGA STOLIKOWA GMINY ZDUNY

K 100%

C: 100%, M: 15%

M: 15%, Y: 100%

PIECZEĆ GMINY ZDUNY

4:1

1:1

Ø 36 mm

18

ŁAŃCUCH BURMISTRZA ZDUN

Groszkowanie

Metal złocisty

ŁAŃCUCH PRZEWODNICZĄCEGO RADY MIEJSKIEJ W ZDUNACH

Groszkowanie

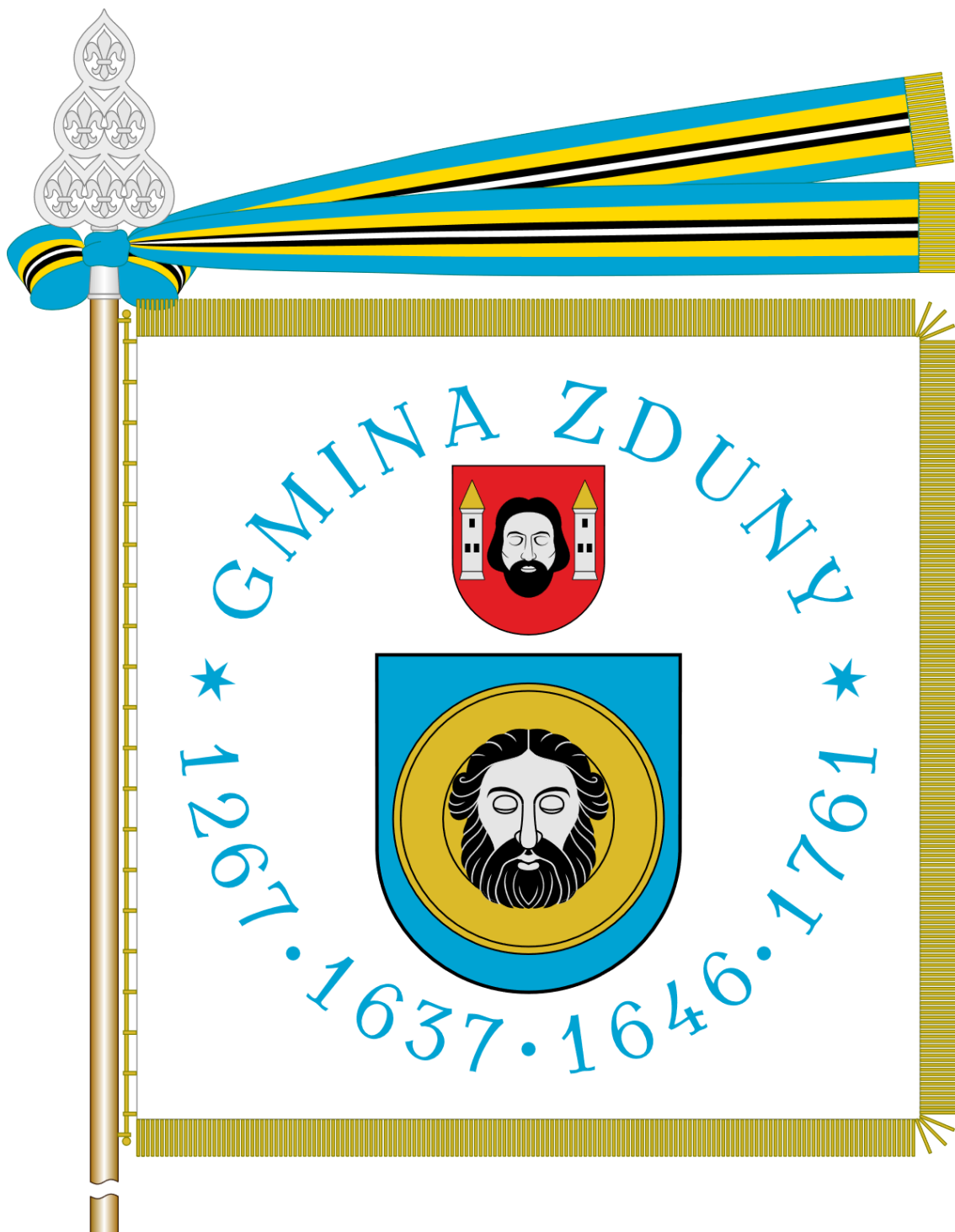
Metal srebrzysty

SZTANDAR GMINY ZDUNY – STRONA PRAWA

M 100%, Y 100%	Niż złota	Niż srebrna, jasna	Niż srebrna, ciemna	K 100% (szarfa)	C: 100%, M: 15% (szarfa)	M: 15%, Y: 100% (szarfa)
-------------------	-----------	-----------------------	------------------------	--------------------	--------------------------------	--------------------------------

SZTANDAR GMINY ZDUNY – STRONA LEWA

K 100%	C: 100%, M: 15%	Niż złota (misa, daszki wież)	M: 15%, Y: 100% (szarfa)	Niż srebrna (twarz świętego, lilie, wieże)
--------	-----------------	----------------------------------	-----------------------------	--

ODZNAKA HONOROWA GMINY ZDUNY

Strona licowa

Strona odwrotna

1:1

Metal złocisty część wklęsła

Metal złocisty część wypukła

MEDAL HONOROWEGO OBYWATELA GMINY ZDUNY

Strona licowa

Strona odwrotna

1:1

Metal złocisty część wklęsła	Metal złocisty część wypukła	Grawerunek
------------------------------	------------------------------	------------

OBJAŚNIENIA DO PROCESU USTANAWIANIA SYMBOLI I ODZNAK GMINY

Proces ustanawiania herbu, flagi, pieczęci, odznaki, sztandaru, łańcucha burmistrza, czy przewodniczącego rady w Polsce jest ściśle określony przepisami prawa. Zgodnie z ustawą z dnia 21 grudnia 1978 roku o odznakach i mundurach „jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać, w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki, własne herby, flagi, emblematy oraz insygnia i inne symbole. Stanowione symbole muszą być w zgodzie z zasadami heraldyki, weksylologii i miejscową tradycją historyczną.”

Po zmianach ustrojowych zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym „*do wyłącznej właściwości rady gminy należy: podejmowanie uchwał w sprawach herbu gminy, nazw ulic i placów będących drogami publicznymi lub nazw dróg wewnętrznych ..., a także wznoszenia pomników*”.

W okresie od 1990 roku do 2000 roku istniała pewna dowolność gmin, powiatów czy województw w ustalaniu herbów, które często tworzone były niezgodnie z zasadami heraldyki.

Kres tej dowolności położyło powstanie w 2000 roku przy MSWiA Komisji Heraldycznej, która składa się ze specjalistów od tworzenia herbów i sprawuje pieczę nad poprawnością ustanawianych symboli gminnych. Komisja ta weryfikuje prawidłowość zaprojektowanych symboli w zgodzie z zasadami heraldyki (nauka o herbach) i weksylologii (nauka o flagach), a następnie wydaje opinię.

Samorząd gminy w 2017 roku wystąpił z wnioskiem do Komisji Heraldycznej o zatwierdzenie dotychczas używanego wzoru herbu Zdun: „*Głowa Św. Jana Chrzciciela położona na misie. Barwy herbu, to: złota misa, siwa głowa, niebieskie tło.*” Podjęte działania okazały się bezowocne, a Komisja Heraldyczna wydała negatywną opinię dotyczącą uznania dotychczasowego herbu wskazując w uzasadnieniu konieczność podjęcia prac nad ustanowieniem nowego herbu w zgodzie z miejscową tradycją historyczną oraz zasadami heraldyki i weksylologii.

W 2018 roku podjęto współpracę z śp. Alfredem Znamierowskim (heraldyk i weksylolog) w sprawie ustanowienia symboli Gminy Zduny. Prace nad herbem są czasochłonne, jednak w obliczu obowiązujących przepisów stały się koniecznością. Ze względu na pandemię oraz inne nieprzewidziane okoliczności prace przeciągnęły się. Ostatecznie przy wsparciu Roberta Fidury i Kamila Wójcikowskiego zakończono proces ustalania symboli gminnych opisanych szczegółowo w opracowaniu historyczno-heraldycznym projektów symboli i odznak Gminy Zduny. W 2024 roku gmina uzyskała pozytywne opinie Komisji Heraldycznej dotyczące przedłożonych w niniejszej publikacji nowych symboli. Końcowym etapem przyjęcia symboli Gminy Zduny jest przeprowadzenie konsultacji społecznych, a następnie podjęcie przez Radę Miejską w Zdunach stosownych uchwał.

Liczymy, że nowy wzór herbu spotka się z uznaniem mieszkańców gminy i miasta Zduny.